

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Corollaria præcedentis doctrinæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

- bonum totius naturæ humanæ; unde author & confervator totius naturæ, cuius interest respicere tale bonum, rectè præcipit, ut quilibet confervet propriam vitam, ut confervetur bonum totius naturæ, quod non nisi in individuis potest subsistere. Idem cum propositione dicendum de aliis præceptis in objectione recensitis, nam licet præceptum elemosinæ, & correctionis fraternæ, respiciant bonum privatum particularis personæ, ut materiam proximam, tamen id totum ordinant in bonum commune, ad quod pertinet ut pauperes alantur, ne pestes aut furta grassentur in Republica, & quod vitia emendentur, quæ sunt contra bonum commune naturæ rationalis. Similiter licet leges sacramentorum, & aliæ supernaturales, ad bonum particulare ordinentur, ut ad materiam proximam, hoc tamen totum est in ordine ad bonum commune, quod per se primò respiciunt; ordinantur enim ad cultum Dei ultimi finis, & ad perducendos homines, qui illis legibus utuntur, ad Deum ultimum finem supernaturalem, qui est bonum commune totius naturæ humanæ, ut ad illum elevatæ, non quidem communitate generis aut speciei, sed communitate finis in quo omnes homines communicant, ut ait D. Thomashic art. 2. ad 2.
- 37 Ad id quod subditur de privilegio, respondent aliqui, privilegium non habere rationem legis proprie dicte, sicut nec præceptum, vel sententiã Judicis. Sed quid quid sit de hoc, de quo infra, hoc dato, consequentia neganda est. Licet enim privilegium respiciat bonum privatum alicujus personæ, ut materiam proximam, hoc tamen cedit in bonum commune, quod aliqui sunt privilegiati, propter strenuè facta in obsequiũ Republicæ, ut alii accendantur ad promovendum bonum commune, per opera studiosa & ardua.
- 38 Objicies secundo: Leges positivæ exigentes tributa, veræ leges sunt, & tamen non respiciunt bonum commune, imò multoties illud videntur destruere, sed privatam Regis commoditatem: Ergo non est de ratione legis, quod bonum commune respiciat.
- 39 Respondeo, leges tributorum respicere privatam Regis commoditatem, ut materiam proximam, sed hanc ordinare ad Republicæ facultatem, ut nimirum Rex per vestigalia thesaurum acquirat, quo Republica in bello defendatur, & in pace confervetur.
- 40 Objicies tertio contra secundam conclusionem: Lex vetus duravit solum usque ad adventum Christi, & multæ sunt leges humanæ, quæ successu temporis mutantur: Ergo non est de ratione legis quod sit perpetua: præsertim si sermo sit de legibus humanis, quia homines legem ferentes, cum sint mortales, non possunt obligare in perpetuum.
- 41 Respondeo, legem veterem fuisse perpetuam pro eo statu pro quo lata fuit, nam quandiu per Evangelicam, ad quam ut ad perfectiorè disponebat, revocata non fuit, semper obligabat. Quod ut melius percipiatur, Notandum est, quod perpetuitas quæ legi adscribitur, non est positiva, scilicet quæ semel lata, nunquam mutari possit, sed negativa, ut quandiu consuetudine, vel consensu & voluntate Principis non revocatur, semper obligandi vim obtineat, hæc enim perpetuitas sufficit ad distinguendam legem à præcepto, quod non modò negativè, sed etiam positivè temporale est, durans tantum ad

Tom. III.

A vitam præcipientis, nisi expressè confirmetur ab habente potestatem. Ex quo patet, quod leges etiam humanæ ex natura sua sunt perpetuæ, tamen successu temporis voluntate Principis revocari possunt.

Nec obstat quod homines legem ferentes sint mortales, nam leges Ecclesiasticæ feruntur auctoritate Christi, qui non moritur, & hanc potestatem contulit Ecclesiæ: Civiles verò feruntur auctoritate Republicæ, quæ similiter non moritur, nam illa jus suum transtulit in eos quos constituit gubernatores & legislatores.

Objicies quarto contra tertiam conclusionem: In jure Canonico distinguuntur Canones legem privatam à publicâ, & hanc quidem volunt imponi communitati, illam verò privatam personæ, Cod. licet, de Regularibus, & Cod. Dna sunt, 19. quæst. 2. Idemque traditur in jure Civili. Nam Institut. de jure naturali, gentium, & civili, §. sed & quod, dividuntur leges Principis, in generales, quæ omnes tenent, & personales, quæ nec ad exemplum trahuntur, quoniam non hoc Princeps vult. Nam quod alicui ob meritum indulget, vel si quam penam irrogavit, vel si cui sine exemplo subvenit, personam non transgreditur: Ergo de ratione legis non est, quod feratur pro tota communitate.

Respondeo Canones citatos, per legem privatam, intelligere votum ex speciali inspiratione Spir. S. factum, vel ipsam inspirationem, quæ lex improprie dicitur & analogicè, eò quod scribatur in corde, & impellat, vel obliget, ut lex. Instituta verò loco citato, per legem personalem intelliguntur eam, quæ fertur in favorem aut in pœnam alicujus personæ, & successorum: vel cujus executio ad illam pertinet. Sed non negant fieri communitati respectivè, id est pro illis, ut membris communitatis, & in commune bonum, saltem mediatè, quatenus, ut jam supra dixi, expedit communi bono merita aliquorum & excellentiæ privilegiis donari, ut alii accendantur ad bonum Republicæ promovendum per opera ardua & studiosa.

§. III.

Corollaria præcedentis doctrine.

EX dictis colligitur, hæc tria, præceptum, sententiam, & privilegium, non habere veram rationem legis. Triplex enim inter simplex præceptum & legem reperitur differentia. In primis enim licet præceptum possit imponi toti communitati, hoc tamen non exigit necessariò, sed potest imponi personæ particulari; lex verò semper communitatem personarum respicit necessariò, ut in tertia conclusione ostensum est. Secundò, præceptum expirat morte vel amotione imponentis, etiam si absolutè & sine limitatione imponatur, lex autem non expirat morte legislatoris, cum ex natura sua perpetua sit, ut in secunda conclusione declaravimus. Tertio, præceptum potest imponi à quocunque superiori, lex verò ferri nequit nisi ab eo qui à Deo vel à Republica habet potestatem legislativam.

Similiter sententiã differt à lege, licet aliquid de illa participet; Lex enim est ipsa ordinatio superioris, sententiã verò potius est applicatio & executio legis circa privatam personam & eventum, quàm legis impositio. Unde D. Thomas infra quæst. 96. art. 1. ad 1. sic ait: Dicuntur etiam

Tit

quædam

quodam legalia, non quia sint leges, sed propter applicationem legum communium ad aliqua particularia facta, sicut sunt sententiae, quae pro jure habentur. Participat verò aliquid de lege, in quantum habet perpetuitatem, sicut illa, nec expirat morte aut amotione ferentis sententiam. Cujus ratio est, quia sententia habet vigorem in virtute legis, & sic est perpetua, sicut illa. Verum est tamen, quod ad ferendam sententiam non requiritur suprema potestas legislativa Principis, sed inferior Judex, per auctoritatem derivatam ab illo, potest eam ferre, ut ex usu constat. Et ratio est, quia sicut in artificialibus disponere formam domus pertinet ad architectum, applicare tamen illam inducendo eam in aliquam singularem materiam, dolando scilicet ligna & aptando lapides, spectat ad inferiores artifices: sic in moralibus, ad Principem, qui est architectonice regiminis, pertinet disponere formas legum ad bonum commune procurandum; applicare verò illas ad singulares casus & personas, ad particulares Judices attinere potest.

Demum lex à privilegio differt, quia lex semper respicit pluralitatem personarum, & bonum commune Republicae; privilegium autem potest respicere particularem personam, & illius bonum particulare. Unde privilegium ex Isidoro lib. 5. Etymol. cap. 8. dicitur quasi privata lex, seu lex privatorum. Convenit autem cum lege in hoc quod est perpetuum, sicut illa. Quia verò exemptionem à lege, seu exceptionem legis, solum facere potest ille qui legem condere potest, hinc fit quod privilegium in concedente, supremam potestatem legislativam requirat, sicut ipsa lex in condente.

ARTICULUS III.

Apud quos resideat potestas legislativa?

44 **D**ico primò, condere legem civilem, solum pertinet ad multitudinem, vel ad eum qui curam habet multitudinis; sive sit unus, ut in imperio monarchico; sive sint multi, ut in imperio democratico. Ita D. Thomas hic art. 3. ubi rationem affert, quia lex primò & principaliter ordinatur ad bonum commune, ut art. precedenti ostensum est: Sed ordinare aliquid in bonum commune, pertinet ad communitatem, vel ad eum qui ejus curam habet; quia sicut pars respicit bonum particulare ut finem sibi proportionatum & proprium, ita tota communitas bonum commune. Ergo condere leges civiles, solum pertinet ad multitudinem, vel ad eum qui praestit multitudini & habet curam illius.

Dices, Conditor legis debet esse superior ei quem lege sua obligat: Sed Republica non est superior sibi: Ergo non potest condere leges quae ipsam obligent.

45 **R**espondeo, Republicam dupliciter posse considerari, uno modo quatenus gerit vices Dei, à quo omnis potestas ferendi leges descendit, juxta illud Prov. 8. *Per me Reges regnant, & legum conditores, iusta decernunt*: alio modo ut est gubernabilis in ordine ad bonum commune. Primo modo considerata, est legislativa, secundo autem modo spectata, est susceptiva legis; quia primo modo est quodammodo superior ad seipsam secundo modo considerata, quoad sufficit ut sit legislativa. Potestque id explicari & illustrari exemplo satisfactionis Christi Domini, nam in Christo idem est suppositum quod satisfacit, &

A cui exhibetur satisfactio, sed satisfacit, in quantum humanum, & sic ei satisfactio in quantum divinum, sicque est superius ad seipsum primo modo considerata. De quo fusius in Tractatu de Incarnatione.

Ex his intelliges, potestatem legislativam immediate & jure naturae residere in communitate, in Rege verò, aut quolibet alio habente potestatem condendi leges, mediate solum & jure humano: cum enim potestas condendi leges civiles, non possit commodè à tota communitate exerceri per seipsam, transferri solet ad unum, qui sit caput morale communitatis, & Princeps supremus reliquorum omnium, si monarchicum regimen instituat, vel in paucos, & optimos, si aristocraticum: vel in plures, & plebeios, si democraticum.

Sed avertendum est, tale jus dupliciter transferri à Republica in alium, proximè scilicet & remotè, proximè, quia aliquando Republica immediate eligit aliquem ad supremum regimen; remotè verò, ut quando aliquem eligit in Regem, pro se & suis successoribus; tunc enim in successores dicitur transferre remotè suam potestatem, quia non immediate eligit illos, sed mediante illorum progenitorem.

Dices, Apostolus ad Roman. 13. ait: *Non est potestas nisi à Deo, & qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit*: Ergo Reges & Principes habent potestatem legislativam immediate à Deo, non verò à communitate seu Republica.

Confirmatur: Si Reges acciperent suam potestatem à regno, sequeretur regnum esse supra Rem: Sed hoc non est dicendum: Ergo nec illud.

Ad instantiam respondeo, verba illa Apostoli 49 significare solum potestatem Regum & Principum esse à Deo in radice, quatenus Deus, qui est author naturae, & omnium bonorum naturalium, dedit hominibus potestatem & jus submittendi se alteri, & constituendi sibi superiores.

Ad confirmationem nego sequelam, Reges enim suppositi electione purè & simpliciter monarchicè, sunt superiores regno, licet ab ipso regiam potestatem accipiant, quia scilicet regnum ei se liberè subiecit, quemadmodum, quando quis alteri se liberè subiecit, aut vendit in servum, fit illi inferior, quamvis potestas quam hero tradit, oriatur ab ipsius voluntate.

Dico secundo, in Ecclesia Catholica esse potestatem condendi leges, quibus omnes fideles obligentur.

Hæc conclusio est certa de fide, & definita in Concilio Constantiensi, ubi proscribitur error Wiclephi talem potestatem Ecclesiae denegantis; constatque ex traditione Ecclesiae, quæ à temporibus Apostolorum usque nunc, in omnibus Conciliis aliquas leges & canones statuit, ad componendos mores fidelium.

Ratio etiam suffragatur: Nam, ut supra dicebamus, in omni Republica bene instituta, est potestas imperandi quæ utilia sunt ad ejus conservationem, & prohibendi quæ sunt nociva: Sed Ecclesia est Republica Christiana rectè instituta à Christo: Ergo illi non deest facultas condendi leges necessarias vel utiles ad componendos fidelium mores. Quamvis enim dederit Christus suis fidelibus legem Evangelicam, hæc tamen lex multa continet in universali, quæ debet determinari per legem Ecclesiasticam, vel quantum ad modum, vel quantum ad tempus, ut constat in præceptis de receptione sacramentorum.

Dico